

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 66

ЛЮТИЙ • FEBRUAR 2014 • Nr.4 (2888)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

Незабаром, а саме 3-го березня, ввійдемо в час Великого Посту. Св. Іван Золотоустий про суть посту повчає: «Значення посту полягає не у стриманості від їжі, а в усуненні гріхів. І хто обмежує піст тільки стриманістю в їжі, той, властиво, безчестить його. Ти постиш? Доведи мені це своїми ділами! Коли побачиш бідного, дай милостиню. Коли маєш ворога, примирися! Коли побачиш свого друга щасливим, не заздри! Що за користь, коли ми стримуємося від страв, а гриземо і з'їдаємо братів». Іншими словами суть посту полягає у «вправлянні в любові до ближнього». Одним з проявів такої любові є дбати про молитву за тих наших ближніх, які відійшли у вічність. (Ред.)

ЧОМУ МИ МОЛИМОСЬ ЗА ПОМЕРЛИХ?

ПОМИНАННЯ У ТРЕТІЙ ДЕНЬ

У багатьох країнах, зокрема в Україні, третій день після смерті є днем поховання переставленого, і разом з тим днем, коли Церква творить його поминання. Поминання третього дня здійснюється з декількох причин. По-перше, третій день є днем воскресіння Господа нашого Ісуса Христа, а отже, ми молимося Йому, аби Він воскресив і померлого для блаженно-го вічного життя. По-друге, поминання в цей день здійснюється на честь Пресвятої Тройці (Отця, Сина, і Духа Святого), в ім'я Якої був хрещений покійний чи покійна, і віру в Яку він зберіг до останнього подиху. Також поминання третього дня свідчить перед Богом, що небіжчик зберіг до успіху своєї плоті три великі чесноти: віру, надію й любов, від яких залежить спасіння людини, без яких воно неможливе.

Існують і інші версії, серед яких потрійна природа людини (дух, душа і тіло), також і те, що на третій день душа остаточно відривається від земного плану буття, повністю перехо-

дючи (переставляючись) у тонко-фізичний світ. Третього дня після виходу з тіла, як передає нам святий Макарій Олександрійський, душа людини (точніше дух, який має душу – розум, волю та емоції, і живе в тонкому уже, ефірному тілі) проходить т.зв. митарства (випробування). Цих митарств є більше двадцяти. Митарства, або чистилища – це етапи, які долає людина в сфері невидимого простору. Це шлях від земного, фізичного плану буття, до неба духовного, проходячи який душа очищається у тому чи іншому виді гріха.

На євробарикадах зі Святим Письмом.
С-на: Влад Содель

ПОМИНАННЯ У ДЕВ'ЯТИЙ ДЕНЬ

Далі Церква здійснює поминання померлого в дев'ятий день, на честь дев'яти чинів ангельських (згідно із вченням святого Діонісія Ареопіта), котрі, як слуги Царя Небесного, молять Бога сил про помилування ново-переставленого. Також у цей день Церква благає Господа, щоб зачислив померлого до лику угодників Божих (їх також є дев'ять), аби досягти і йому слави ангельської.

Продовження на 2 стор. ►

До 200-ліття з дня народження Тараса Шевченка

Перша книга вражень – 1897–1901 рр. – розпочинається

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(ЗА МАТЕРІАЛАМИ КНИГ ВРАЖЕНЬ НА МОГИЛІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА У КАНЕВІ В 1897-1926 РР.)

За записами у книгах вражень відвідувачів могили Тараса Шевченка простежується ставлення українців до української мови в підросійській Україні часів Центральної Ради та советської влади. У своєму дослідженні ми обмежилися 1897–1926 роками.

записом, власне, ініціатора цієї традиції Василя Степановича Гнилоширова, який «сховався» за псевдонімом «Ол. Гавриш». Гнилоширов подає ті рядки з поезії Т. Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє», де йдеться про колективний погляд на світ – про мову: ...І всі мови// СЛОВ'ЯНСЬКОГО люду – // Всі знає. А своєї// Дасть – Бог... Колись

будем // І по-своєму глаго- лать, // Як німець покаже // А до того й історію // Нашу нам розкаже. – // Отоді ми заходимось!

Водночас рясніє записами суцільна русифікація духовенства: «1897.18/VIII Посітив могилу Великого писателя Малоросійського Т. Г. Шевченка. Учень Полтавського Духовного Училища II класу II отдела Виталий Федорович Залесский».

Троє вихованців Полтав-

ської Духовної Семінарії залишили три записи у першій книзі (1897–1901 рр.) і усі троє були безжально розкритиковані лише за те, що не пишуть українською мовою. Подаємо ці записи із відповідними до них коментарями відвідувачів.

І. Олівцем: «Полтавський семінарист, поклонник Т. Г. Шевченка 18. VII. 1897 г. Петр Богацький посетил могилу батька Украины».

Продовження на 7 стор. ►

Людей в Україні вла- да нині убиває, катує, мучить на різні спо- соби. **На стор. третій** знайомимо Читачів з конкретним таким випадком. Читайте статтю «Як розпина- ли Дмитра Булатова».

ЧОМУ МИ МОЛИМОСЬ ЗА ПОМЕРЛИХ?

▼ **Продовження. Початок на 1 стор.**

Згідно із святим Макарієм, з третього по дев'ятий день (зауважу, що тут часові виміри змінюють свою природу, адже ми розуміємо, що в тонкому світі поняття матерії, простору й часу не відповідають значенням земного, грубо-фізичного світу, тому числа тут радше символічні) душа людини оглядає місця світлі, «обителі ангельські».

ПОМИНАННЯ У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ

Чому Церква поминає спочилого на сороковий день? Згідно із вченням Симеона Солунського, заупокійні сорокоусти (поминання новопреставленого протягом усіх сорока днів. – Авт.) здійснюються на спомин вознесіння Христового, яке сталося на сороковий день після воскресіння,

з тією метою, щоб і померлий вознісся назустріч Господу на повітрі духовному, був прийнятий в Небо небес, і завжди перебував із Богом.

Згідно зі святим Макарієм, з дев'ятого по сороковий день душа випробовує, «переживає» місяць «темряви зовнішньої», духовне піднебесся, місце перебування нерозкаяних грішників – демонів. На сороковий же день знову підноситься до Господа, де й визначається згідно з законом спорідненості (споріднене шукає спорідненого) щодо свого перебування. Тому Церква й здійснює поминання померлих у цей день.

ПОМИНАННЯ У РОКОВИНИ СМЕРТІ

Нарешті, у роковини смерті спочилого рідні й друзі моляться за нього, виражаючи цим віру, що день смерті людини не є днем знищення, але переходу, нового народження для вічного буття. Днем представлення людини праведної (яка шукала правду, знайшла її в Ісусі Христі – в Його вченні милосердя, вченні смирення й любові, – і йшла цією дорогою праведності, що веде у життя вічне) в інші умови існування, де немає місця земним хворобам, стражданням та смуткові.

ІНШІ ПОМИНАЛЬНІ ДНІ

Окрім цих днів встановлені ще особливі дні для урочистого всезагального поминання померлих. Ці дні: субота м'ясопусна, суботи другої, третьої та четвертої седмиць Великого Посту, Проводи (т.зв. «навський Великдень»), субота перед днем Святої П'ятидесятниці.

Зі святыми Господи упокой усіх наших рідних і близьких, де немає болізни ні печалі, але життя у Господі.

о. Василь Ковбич, ЧСВВ, календар «Світла» (скорочено)

ПОМИНАННЯ УСОПШИХ

За давнім звичаєм, у день похорону до домівки покійного сходяться родичі й сусіди, щоб молитовно пом'янути усопшого на спільній трапезі (слов'янською – тризна) й потішити осиротілих домашніх. Наступні поминання відбуваються вже у храмі дев'ятого, сорокового дня та в кожен річницю його смерті. Християнське поминання долає розділення між живими і померлими.

Церква визначає й інші дні для поминання усопших. Такими днями є кожна субота, коли поминаємо усопших з усіма святыми; М'ясопусна Субота, три суботи Великого Посту (друга, третя і четверта) та заупокійна субота перед неділею П'ятидесятниці є днями «вселенського поминання усопших». Є ще звичай поминання всіх усопших конкретної місцевості або парохії наступного дня після храмового празника, на знак єдності живих і померлих. У пасхальний

З Катехизму УГКЦ

час та на П'ятидесятницю (Зелені Свята) парафіяльна спільнота приходить на цвинтар, щоб над гробами помолитися за померлих і поділитися з ними радістю Христового воскресіння і нового життя. Цвинтар є посвяченим місцем: доглянутий і прибраний цвинтар – найкращий доказ належного ставлення живих до померлих. Майже всі поминальні дні випадають на суботу. Оскільки Спаситель світу спочив у гробі у Велику Суботу, очікуючи Воскресіння, то субота для християн стала днем поминання усопших, які очікують воскресіння в останній день. (520, 521)

ВОЇН СВІТЛА!

Мене розбудила смерть Сергія Нігояна. До цього я робив децисти, обрав роль, ну... зовсім маленької крапельки. Після смерті Сергія у мене тільки 2 режими існування – Революція і сон (по 2–4 години на добу поки що достатньо). Після смерті Сергія я живу справжнім Життям.

Я зараз гаряча голова і іноді пишу та дію емоційно. Дякую всім, хто мені підказує, коли треба трохи охолонути: порушив правила дорожнього руху – мені сигналять; написав різко – друг пише в приват мудру пораду.

Кілька ночей тому був на Майдані до ранку. Рейди по шиномонтажах, носив шини від Цуму до колони на стадіону Динамо, тощо (в бій не йшов). Покидаючи Майдан я подумки пішов на фронт і з того моменту повністю поринув у Революцію. Я зрозумів,

©-на: Angelos Tzortzinis, AFP

що задля перемоги кожен має робити те, що найкраще уміє, що дозволить найповніше використувати свої таланти. По-перше, я спеціаліст з комунікацій в інтернеті. По-друге,

я вчуся в Інституті Глибинної Демократії на фасилітатора конфліктів. По-третє, я вмію писати статті. Ось тепер все це і роблю: пишу, спілкуюся з людьми на Майдані та в

онлайн, організував зустріч для скорботи за вбитим міліціонером, тощо. Проштовхую деякі ініціативи... І бачу, що поруч безліч людей взялися робити те саме – у кожного своя барикада. А в цей час наші найвідважніші герої ідуть у бій на передовій, ризикуючи своїм життям – на Грушевського і по всій країні.

Приблизно 48 годин тому я пережив катарсис. Я усвідомив: СТРАХУ БІЛЬШЕ НЕМА. Я чув цю фразу від інших, але він не відчує, що це значить посправжньому, доки самі не переживете внутрішньо. Я став просвітлений. Я встав на шлях Воїна Світла. Я тепер значно краще відрізняю Правду від Брехні. Я відчуваю, хто ще боїться і до якої межі готовий бути сміливим. Я бачу і передчуваю.

Приблизно 24 години тому я усвідомив, що більше не боюся смерті. «Воля або смерть!» – тепер я усвідомлю силу цього гасла, це більше не порожні слова. Я відчуваю взаємну любов, солідарність і дружбу людей

на Майдані. Свобода, щастя інших людей, омріяна Україна і можливість її будувати – тепер я готовий померти, захищаючи це. Бо це ті єдині штуки, заради яких варто жити.

Я бачу вогонь в очах тих, хто теж пробудився: хтось давно, а дуже багато зараз під час Революції. Дивлюся на те, як козак Михайло Гаврилук спокійно говорить про свій полон: скільки ж у ньому відчувається сили і впевненості, який міцний внутрішній стрижень особистості. Читаю дописи Лесі Орбець і бачу, наскільки глибоко і прозорливо вона бачить ситуацію, як наполегливо працює майже без сну. І я бачу багато інших Героїв, що зараз проходять через випробування, які звільняють їх від страху. Вони свободні навіть за ґратами. Вони і тисячі інших сміливців – мої побратими, з якими я буду щасливий пліч-о-пліч будувати нову квітучу Україну.

ВОЇНИ СВІТЛА, ПРОБУДЖУЙТЕСЬ! Максон Пуговський (текст із соціальних мереж)

У ЧОМУ БОГОСЛОВСЬКИЙ СЕНС ПОСТУ?

Справжній піст націлений на «куштування істинної їжі, якою є воля Отця». Утримання, до якого закликає Церква, не має фізичних або естетичних мотивацій, але в його основі лежить потреба людини у внутрішньому очищенні, яке виводить отруту гріха і зла, привчає до здорових видів зречення, що рятує віруючого від рабства власного «я». Піст допомагає людині бути більш уважною і відкритою до слухання Слова Божого і до служіння братам. Утримання, продиктоване любов'ю до Бога, означає «вільне рішення відмовитися від чогось,

щоб допомагати іншим». Це також період особливо інтенсивної духовної боротьби, що протистоїть злу, яке є у світі та в кожному з нас.

Піст – це душа молитви, або, як говорив святий Петро Хризолог, «моліться і постіть». Без молитви людське «я» замикається в собі, а внутрішня розмова з Богом перетворюється на монолог, який породжує тисячі самовиправдань. «Я» ризикує стати «божеством», тоді як піст допомагає віруючому смиренно підкоритися Богові, сподіваючись на Його благість і милосердя. Покаяння і навернення означають

прийняти, вільно і з любов'ю, факт своєї повної підвладності Богові, нашому Творцеві, і Його любові. Це – не залежність, а справжня свобода. Покаяння полягає в тому, щоб залишити гонки за власним минулим успіхом і не покладатися на людину і на земні блага, але повністю довіритися Господу.

Папа Бенедикт XVI, подано за «Католицьким Оглядачем»

[Важкі питання віри]

ЯК РОЗПИНАЛИ ДМИТРА БУЛАТОВА

22 січня невідомі викрали одного із співорганізаторів Автомайдану, його ідейного натхненника Дмитра Булатова. Він, його друзі, це люди, які на власному авто влаштували масові поїздки до підкиївських маєтків представників української влади, демонструючи цим, що від народу неможливо заховатися. Серед найгучніших були поїздки-протести до Межигір'я, де «отаборився» Віктор Янукович, та до «хатинок» Віктора Медведчука (спеціального, неофіційного посланника Владіміра Путіна до України) і міністра внутрішніх справ Віталія Захарченка. Ці акції були вельми драматичними для представників влади.

Після раптового зникнення про Булатова нічого не було відомо аж вісім днів! 30 січня напівживого викрадачі залишили його в лісі під Києвом, після чого він дістався до найближчого населеного пункту і вийшов на зв'язок з близькими (у нього дружина, троє дітей). Завдяки старанням опозиції та західних дипломатів, Булатова – попри заперечення міліції – вдалося відправити на лікування до Литви. Пропонуємо вашій увазі підбірку висловлювань Дмитра про те, якими методами в Європі катують людей в XXI столітті. Він розповідав про своє «сходження до аду» під час кількох прес-конференцій у Києві та Вільні.

«Ці люди говорили тільки російською мовою, з російським акцентом, вони говорили про нас в третій особі. У мене була думка, що це був російський спецназ (підрозділи спеціального призначення – Ред.). По тому, як мене били і катували... діяли професіонали, які могли робити такі речі. Мені здається, що до цього причетний Медведчук, тому що найбільше запитань звучало про поїздки (Автомайдану – Ред.) саме до нього. Хочу підкреслити, що це моя особиста думка.»

«Після першої торттури я почав розповідати своїм мучителям все, що вони хотіли почути. Найбільше їх цікавило, хто дає гроші на Автомайдан, скільки грошей дає американський посол, які відносини у мене з посольством, хто дає накази і кого ми слухаємо. Звинувачували також, що я американський шпигун. Всі мої визнання записували на відео.»

«Перший день катували

водою, а потім просто били. Запитання ставили одні й ті ж, тільки різними словами. Через кілька днів, вони послали торттури. Одягли на голову мішок, руки скували на ручниках за спиною, ноги зв'язали мотузкою. Мене поклали на підлогу і почали бити палицями по обличчю. Палки були не дерев'яні, а якісь більш м'які. Частота ударів була дуже високою. Було відчуття, що кістки перемішуються з мозком. Було боляче навіть кричати. Бо якщо кричати, палиці попадали по різних місцях. Не знаю, скільки це тривало. Такого болю я ще не відчував.»

Після цього побиття, додав лідер Автомайдану, було відчуття, ніби вилили розпечений метал на обличчя. «Неймовірно дикий біль. Після цього змушували говорити на камеру, що я шпигун Америки, працюю на ЦРУ, що Автомайдан оплачують американці, що мене найняли для створення Автомайдану, щоб «драконити» владу. Після цієї торттури вони знову били по голові і сказали, що виймуть мені око. Замість цього порізали ліву щоку. Довго з рани текла кров. Наступною тортурою було те, що вони сказали, що відріжуть мені вуха. Вони відрізували шматочок, але я не відчував скільки саме. Вони цим шматком водили по лобі. Це було дуже страшно.»

«Мені здавалось, що вони мені не вірять, оскільки торттури тривали. Через це я сказав їм неправду, відповіді на ті питання, які вони раніше задавали. Розповів, що мені посол США заплатив 50 тис. доларів, на які я купував машини, бензин, камери

для зйомки акцій.»

«Після відрізаного вуха, на наступний день, мене поставили на коліна до дверей, сказали протягнути руки і повідомили, що будуть розпинати, але зроблять це так, що не пошкодять сухожилля. Так я стояв прибитим до дверей, а вони взяли палицю і били по ногах, по кістках, по руках. Били в різні місця. У той момент було так боляче і страшно, що я просив мене вбити.»

Після цього активісту Автомайдану одягли мішок на голову і вивезли у ліс в районі села Вишеньки.

Так ось діють новітні кати українського народу. Не має значення, напевно, чи це були росіяни, чи «наші»? Значення має те, що про це знала і на це дозволяла українська влада.

Обов'язково треба пам'ятати, що подібні страждання у ці «майданні дні» мусили винести сотні, якщо не тисячі людей по всій Україні. Як ми писали в попередньому випуску «ХГ», декілька осіб замордовано. Українська влада у протистоянні з Майданом тримається поки провіреного ще більшовиками сценарію: диким, варварським терором залякати суспільство. Поки що це не вдається, проте ми повинні розуміти, що Дмитро Булатов, і всі інші, які пройшли крізь подібне пекло, вже ніколи не будуть такими людьми, якими були. Чи новітній «татарві» вдалося посіяти непоборний страх в цих людях – ми не знаємо, проте розуміємо, що це не було б чимось неочікуваним...

Для «ХГ» Андрій Фецин

КОРОТКО

УТВОРЕНО КРИМСЬКИЙ ЕКЗАРХАТ, ОБРАНО НОВОГО ЄПІСКОПА

Ватикан повідомив, що Святіший Отець, взявши до уваги поділ Одесько-Кримського Екзархату УГКЦ та призначення дотеперішнього Екзарха Одесько-Кримського владики Василя (Івасюка) Єпархом Коломийсько-Чернівецьким УГКЦ, дав свою згоду на канонічне обрання Синодом Єпископів на єпископа та призначення на Екзарха Одеського високореподобного отця Михайла Бубнія, ЧНІ, дотеперішнього настоятеля монастиря отців редемптористів в Івано-Франківську та параха парафії Матері Божої Неустанної Помочі, надаючи йому титулярний осідок Тубурсіко-Буре.

Кримський Верховноархієпископський Екзархат утворений шляхом виокремлення його з дотеперішнього Одесько-Кримського Екзархату УГКЦ. Він охоплює територію Автономної Республіки Крим з осідком у Сімферополі. (Департамент Інформації УГКЦ)

К

ЄПІСКОПИ РІЗКО КРИТИКУЮТЬ НОВИЙ БЕЛЬГІЙСЬКИЙ ЗАКОН ПРО ЕВТАНАЗІЮ ДІТЕЙ

У Бельгії значною більшістю голосів і за підтримки громадськості був ухвалений закон про евтаназію без обмеження у віці. Австрійський єпископ Клаус Кюнґ сказав, що ухвалене право є «зловіщим» сигналом для Європи і світу. Він нагадав, що новий закон дозволяє евтаназію дитини, не так як у Голландії у віці більше, ніж 12 років, але без вікового обмеження. «Закон прийнятий, він збільшить тиск на дітей, що страждають, їх родини і лікарів, щоби підписалися під смертю.» За словами голови Конференції Єпископів Бельгії архієпископа Андре-Жозефа Леонарда, закон підриває «солідарність усіх громадян з людьми, що страждають». Він додав: «Важко зрозуміти, що малолітній на підставі права не може одружитися, або купити будинок, але йому дозволяють вирішувати жити чи вмерти. Помилковим є судження, що навіть дитині з ясною свідомістю можна дозволити евтаназію і що вона може зрозуміти складні наслідки такого рішення». (За: www.catholic-media.org)

К

БЛАЖЕННИШИЙ ГУЗАР ПРО ВЛАДУ ЯНУКОВИЧА

«Влада почала діяти у звірячий спосіб, влада показала своє правдиве обличчя, жорстоке обличчя, обличчя людей, яким все одно, аби тільки зберегти своє. Я сам на тих людей тепер дивлюся іншими очима, що то є звірі, то є, знаєте, бандитство першої кляси.» Департамент Інформації УГКЦ (фрагмент інтерв'ю Блаженнішого для Лесі Харченко)

К

НЕ РОЗУМІЮТЬ МАЙДАНУ – ІГОР ЛУЦЕНКО

«У тому, що відбувається на Майдані, нема політичних компонентів. Якщо є, то штучні. Це елементарне повстання проти ментів (міліції – Ред.) або менто-бандитів. Європа цього не розуміє, США – теж. Вони чітко не підтримали наші протести», – вважає журналіст та громадський активіст Ігор Луценко. (Фрагмент інтерв'ю для журналу «Країна»)

К

ПОМЕР ПОЛЯК РОМАШЕВСЬКИЙ – ДРУГ УКРАЇНЦІВ

Пішов із життя Збігнев Ромашевський, колишній сенатор, легенда демократичної опозиції і «Солідарності», політичний діяч і захисник прав людини, спостерігач Першого Форуму Євромайданів. Наприкінці січня Ромашевський разом з іншими героями «Солідарності»: Генриком Вуєцом, Чеславом Белєцьким та Збігневом Буяком – записали відеозвернення до протестуючих українців, щоб підтримати їх і нагадати, що дорога до перемоги тривала і терниста. (За: Польське Радіо)

ПРО ТАЄМНИЦЮ ЛЮДСЬКОЇ СМЕРТІ

Папа Франциск пропонує пригадуватись над таємницею людської смерті.
Поштовхом до цих роздумів стало літургійне читання про смерть царя Давида.

Перш усього, цей біблійний епізод виявляє читачеві, що Давид помер серед свого народу. Він завжди мав відчуття приналежності до свого народу. Навіть після гріха, відчуваючи на собі всю його важкість, не відійшов від Божого народу, не покинув спільноту Господніх дітей. «Це є благодаттю: залишатись аж до кінця у Божому народі; мати ласку померти у лоні Церкви, у лоні Божого народу», – наголосив Вселенський Архієрей, додавши, що кожен християнин повинен молитись за те, щоб померти у власному домі, тобто – у Церкві. Всі ми є грішниками, але не зрадниками, тому залишаємось у спільноті Божих дітей. Церква є Матір'ю, яка хоче нас навіть такими, якими ми є; навіть тоді, коли ми і забруднені. Церква нас обміє, адже «вона є матір'ю», пригадав Єпископ Риму.

Далі він звернув увагу на те, що Давид помер

«спокійно, у мирі», усвідомлюючи, що смерть – це лише перехід. «Це є другою благодаттю, ласка померти у надії, усвідомлюючи те, що з іншого боку нас очікують; з іншого боку там теж продовжується наш дім, продовжується родина, ми не будемо самі». Пригадуючи повчання святої Терези від Дитятка Ісуса, Святіший Отець вказав на те, що, зокрема, останній період людського життя є боротьбою душі проти темних сил, які спонукають до зневіри, мовляв, після смерті нас чекає лише темрява, тобто все закінчується на землі. Диявол не хоче, щоб людина довірилась Господеві, бо «померти у надії – це померти, довірившись Богові». Потрібно вже тут і тепер починати ввірятись Господеві: у маленьких життєвих справах та великих проблемах. І, таким чином, вправлятись у тій довірі Господеві та зростати у надії.

Третім моментом, на який вказав Вселенський

Архієрей, є спадщина, що її залишив по собі цар Давид. Пригадавши народну приказку, у якій говориться, що спадщиною, яку слід залишити після себе, є дитина, дерево й книжка, Святіший Отець заохотив застановитись над тим, а що саме кожен із нас залишить після себе. Він підкреслив, що християнське свідчення має бути спадщиною, яку ми залишимо іншим. Дехто залишає й насправді велику спадщину, ними є святі, що залишають нам приклад життєвого шляху і способу життя.

На закінчення Святіший Отець заохотив вірних у молитвах просити Господа про три ласки: померти у власному домі, у Церкві, померти в надії і з надією та померти, залишаючи після себе добру спадщину, спадщину людяності та свідчення християнського життя.

Подано за Радіо Ватикан

РЕКОЛЕКЦІЇ НА МАЙДАНІ

Кілька ночей на Майдані довели, що там немає страху, страшно лише на відстані дивитися новини і прями трансляції.

«Дівчата, без вас воювати було би не так весело», – сказав зі сміхом якийсь хлопець, спостерігаючи, як подружка намагається нацепити військову каску. Не раз ще чоловіки посмішувалися з нашого спорядження і постійно нагадували, що «жінкам на передову не можна». А я й не збиралася кидати камінці чи розливати коктейлі, тож на їхні завочки не ображалася.

За тих кілька разів протягом двох місяців, що я тут побувала, Євромайдан щоразу був іншим: співочим, святковим, рішучим. Але від самого початку це була немовби інша країна, відділена не лише видимими барикадами, але й концентрацією надзвичайних людей.

А ще цей Майдан дуже побожний. Молитва супроводжує усі важливі події. Вночі кожна година розпочинається гімном та міжконфесійним молебнем, який закінчується короткою проповіддю. Майже від самих

початків постійно діє молитовний намет, де також моляться і відправляють Літургії, а ще спілкуються, гриються біля пічки і навіть дрімають.

Священики ходять молитися на Грушевського, там вони стають між мітингарями і силовиками. Крім того, моляться повсюдно між людьми. Так багато молитви центр Києва давно вже не бачив. І так позитивно присутність церковнослужителів давно не сприймалася навіть атеїстами та агностиками.

Сьогодні Майдан – це сіль України. І він зараз більш християнський, ніж багато християн. Там переживаються справжні реколекції. І любов проявляється не лише словом, але й ділом.

МАЙДАН

Варто поїхати лише заради того, щоб побачити як волонтери стають у чергу, тому що охочих більше, ніж роботи; як за хвилини прибирається сніг і крига з дороги; як люди са-

С-на: Содель Влад

моорганізуються для роботи без керівника; як на кухні Майдану дотримуються гігієни більше, ніж у багатьох ресторанах...

Солідарність та взаємопідтримка – те, що народилося під час цієї революції. Велика і маленька турбота на Майдані змінює людські стосунки, змінює людей.

Коли у Вінниці за 5 хвилин зібрали понад 7 тисяч гривень, щоб передати на Майдан; коли на Майдані тебе не залишають голодним – постійно носять їжу і напої та гарно припрошують пригощатися; коли люди звільняють нагріте тепле місце біля вогню, щоб погрівся хтось інший; коли

незнайомці пхають шматок деревини під ноги, аби було тепліше стояти; коли дівчина з Харкова, з якою ми тремтливими руками несли каву й чай на Грушевського у день вбивства активістів, казала: «Якщо щось станеться, ти не бійся, я тебе не кину». До такого ставлення дуже швидко звикаєш і воно починає здаватися нормальними стосунками, які повинні бути між людьми.

І вже у поїзді я помітила, що немовби потрапила в іншу країну: пасажери, що зайняли повністю свої нижні місця (хоча це була 11 ранку), неохоче відповіли на привітання і не запропонували присісти

навіть на тих 15 хвилин, доки провідник принесе білизну, щоб можна було застелити і залізити на верхню полицю брудного плацкарта перед самим туалетом...

ГРУШЕВСЬКОГО

Чого я раніше не робила і, сподіваюся, вже більше не робитиму:

- Зустрічати світанок на Хрещатику, дочищуючи дерев'яними від 20-градусного морозу пальцями мішок картоплі на козацькій кухні.
- Молитися розарій, покашлюючи від диму, під вибухи світло-шумових гранат.
- Тікати від водомета.
- Спати у каплиці.
- Розгулювати столицю України у касці часів початку «холодної війни».
- Боятися за знайомих священиків, коли вони стоять перед силовиками, знаючи, що одному вже потрапили у ногу гумовою кулею.
- Боятися правоохоронця і почуватися захищеною біля хлопців у масках з палицями і дерев'яними щитами.

Я ВЗАГАЛІ БІЛЬШЕ НЕ ХОЧУ БОЯТИСЯ. І НЕ БУДУ.

Якось так сталося, що їхала змінити Україну, а, здається, змінилася сама.

Юлія Завадська, (CREDO)

ЩО НАМ ДАЄ ВІРА?

Що нам дає віра? Віра допомагає людині жити, радіти і страждати. Наш бунт проти страждання, який нам сьогодні насаджують, не звільняє нас від страждання, натомість перетворює його у щось істинно нестерпне. Віра, так само, не відвертає страждання, проте спричинює, що людина стає спроможною жити з ним і розділяти його з іншими.

там, де закінчуються насолода та задоволення, вони спроможні відшукати щастя. Хто читає «Сонячну пісню» св. Франциска – який, коли не справедливо його очікування і коли психічно та фізично він опинився в мороку найтемнішої ночі, був спроможним ви-

хвалювати Бога устами «сестри нашої Смерті» – той знає, як «Небо», і тільки воно, може розсвітити пітьму землі.

Таким чином повертаємося до запитання: що нам дає віра? Чого від неї очікуємо? Віра не очікує ні політичного, ні економічного раю. Для віри таке очіку-

вання, це фарс Зла, яке зводить з пуття та поневолює людей, ми всі розуміємо, що це правда. Дивлячись по-людськи, маємо сказати, що віра завжди передбачає світ повний утисків. Однак через те, що віра вірить у майбутній світ і чекає його, вона навчає, що боротьба у нашому світі за правду та справедливість, це справа прекрасна та праведна. Через те, що віра чекає іншого світу, вона навіть сьогодні може зробити людину щасливою в її змаганні за те, що не минає. Лише царство, яке «не із світу цього», робить цей світ можливим для життя і вартим життя.

Кардинал Йосиф Рацінгер, з книги «Das Heil des Menschen»

Людині непотрібні вчителі бунту проти страждання (людина спроможна бунтувати самостійно), людині потрібні майстри, які вміють перемінювати страждання, які в його закутках спроможні відшукати радість, а натомість

25 років тому здійснилось...

Він був владикою лише три роки – з 1944-го по 1947-й. Коли одягав єпископські ризи, був практично незнаний загалу. Вказівку на його вбивство особисто віддавав тиран однієї з наймогутніших імперій – Сталін. За три роки єпископства Теодор Ромжа залишив по собі яскравий слід – папа Іван Павло II оголосив його блаженним. Він був «як той ясний метеор, що яскраво заблищав на небосхилі, а відтак раптом згас», – скаже про нього інший єпископ-мученик Павло Гойдич, який був засуджений на пожиттєве ув'язнення.

Федір-Юрій Ромжа народився у гуцульському селищі Великий Бичків. Загинув у 36 років, коли був дужий і сповнений енергії та задумів. Під час навчання у Хустській гімназії він уже виявляв зацікавленість релігією – на канікулах вдома читав Апостола в церкві, співав у крилосі. Ще до закінчення студій у Хусті він уже бачив себе священником-місіонером, який навертатиме людей до християнської віри.

У 1930 році єпископ Мукачівської єпархії Петро Гебей благословляє відмінника Хустської гімназії Теодора Ромжу на навчання до Риму у Папській Університет Грегоріана. Чотири роки він навчається у Колегії Германікум-Гунгарікум. Але як католик східного обряду ходить до церкви святого Антонія, яку відвідували і росіяни-католики, що проживали в Римі. Зближення з ними приводить до того, що він змінює напрям своїх студій. У 1934-му переходить у Колегію Руссікум, де готувалося чимало місіонерів для навернення Росії до католицизму. До них належав і Теодор Ромжа.

Можна лише дивуватися моральному духові та стійкості богословів, які збиралися агітувати православну Москву за підпорядкування Папі Римському, та ще й за комуністичного режиму! Із нинішньої висоти це була наївна утопія. Але люди, які готувалися її втілювати, були готові до найвищої са-

мопожертви. Це були своєрідні камікадзе, воїни Христової армії, готові були померти з Божим іменем на вустах. Чимало з них і стали мучениками в атеїстичній Росії.

Час навчання в Руссікумі став переломним у долі Теодора Ромжі. Його життя стало чітко запрограмованим – жертва заради віри. Після семи років навчання в Римі він повертається додому. Після служби в чеській армії єпархія направляє його душпастирем у села Березово та Нижній Бистрий Хустського району.

Але це не те, чого потребував Ромжа. Він вирізняється з-поміж інших греко-католицьких панотців. Власне, ламає сам стереотип уніатського священника. Під впливом Руссікуму відпустив довгу чорну бороду, що на Закарпатті асоціювалася завжди з православ'ям. Був вірним і дуже бережливим до православних літургійних приписів. Окрім того, залишався сучасною людиною – до вірних їздив на велосипеді. Полюбляє рибалити, лещатарський відпочинок, цигарки, радіо. Але бачить, що на Закарпатті знайти себе йому не вдається. Тому мріє про докторат у Римі. Проте на заваді стає політика. 22 вересня 1938 року його знову мобілізують до війська. Однак Чехословаччина не наважується на війну з Гітлером і врешті-решт розпадається. Закарпаття окупує Угорщина. У нових умовах влітку

1939-го єпископ Олександр Стойка йменує 28-річного Теодора Ромжу професором Ужгородської Духовної Семінарії. На цей час у молодого священника вже був закордонний паспорт, проте він мусив підпорядковуватися волі керівництва. Це був останній шанс піти місіонерським шляхом. З цього часу доля Теодора Ромжі від нього вже не залежала. Все розвивалося наперед визначеним руслом.

СХОДЖЕННЯ

На початку січня 1944 бої точаться вже в Карпатах, і всім зрозуміло, що незабаром советські війська вступлять на Закарпаття. У таких умовах 24 вересня 1944-го єпископом Мукачівської Єпархії призначено Теодора Ромжу. До сьогодні можна сперечатися, чому Рим обрав саме його. Адже Ромжі було лише 33 роки, і на той час він був наймолодшим єпископом у всій Вселенській Церкві. Наймолодшим він був і серед запропонованих кандидатів.

Історики Церкви наголошують на тому, що Ромжа мав добру ватиканську підготовку, був політично нейтральним і практично невідомим, себто за ним не було жодного негативу, який могла би виставити як компромат нова влада. Але головним, можливо, було те,

що Ромжа готувався до місіонерської роботи саме в Росії. Йому була добре знайома не лише російська мова, культура, духовність, а й особливості російської ментальності, політичної ситуації. Про це яскраво свідчить той факт, що, ставши єпископом, ще до приходу советів він негласно висвячує в єпископи каноніка Олександра Хіру та ще кількох священників. Тобто готує їх до роботи в підпіллі.

Теодор Ромжа бачить, як розвиваються події в Галичині. Там, після арешту греко-католицьких єпископів, була створена група з кількох священників, які «проголосили» скасування унії та приєднання до Московської патріархії. Щоби унеможливити такий варіант на Закарпатті, він особливу увагу звертає на священників. Морально слабших направляє за кордон або взагалі звільняє від душпастирських обов'язків. Інших попереджає або присоромлює. У такий спосіб йому вдається домогтися стійкості клиру. Понад те, бачачи гоніння своєї Церкви, греко-католики ще тісніше гуртуються. На свято Іллі в Боронявському монастирі, оточеному переважно православними селами, на відпуст 1946 року, замість звичайних 5 тис. прочан, прийшли у чотири рази більше. Наприкінці своєї проповіді Ромжа закликав усіх підняти правицю й урочисто присягнути на вірність правдивої віри до смерті. Те саме повторилося в Мукачівському монастирі, де зібралась віруючих – 50 тис.

А ЄПІСКОП НЕ ЗДАЄТЬСЯ

Його подорожі Закарпаттям тривають місяцями. Він не минає навіть найменшого села. Коли влада конфіскувала єпархіальний автомобіль, він їздить возами, а то й ходить пішки. Місіонер, який готувався працювати в далеких чужинах, був потрібний власному народові.

ХРЕСТ

«Переконайте Ромжу – і багато уніатських священників перейде у православ'я», – радив Москві один зі зрадників унії. Але переконати людину, яка готувалася все життя до сповідництва та мук, було неможливо. Після кількох спроб це зрозуміли всі. У звіті Уповноваженого Ради у Справах Російської Православної Церкви І. Ромера за третій квартал 1947 року зроблено однозначний висновок: «Єпископ Ромжа і його заступник Хіра повинні бути негайно в тій чи іншій, найбільш зручній формі позбавлені можливості продовжувати тягнути майже півмільйона закарпатської області до Риму». Буквально за кілька тижнів він із радістю рапортував, що єпископ Ромжа «несподівано» загинув.

Правда про загибель єпископа повністю відкрилася лише недавно. У 1998 році у Москві вийшли спогади генерала НКВС Павла Судоплатова. Саме під керівництвом цього нелюда розроблялися і коїлися вбивства видатних українців Євгена Коновальця (вбив особисто), Шумського, Шухевича та багатьох інших. У своїх мемуарах кремлівський кат детально описує спецоперацію з ліквідації владики Ромжі. Ініціатором був Микита Хрущов, який був першим секретарем ЦК КПУ. Добро на знищення «терористичного гнізда Ватикану» на Закарпатті дав Сталін.

До Ужгорода зі своєю групою виїхав сам Судоплатов. 26 жовтня в селі Лавки на Мукачівщині відбувалося освячення храму. Після служби і обіду селяни попередили, що на околиці стоять авто з військовими. Зважаючи на те, що вже наближалася ніч, люди попросили владику заночувати в селі. Наступного дня єпископ, два священники та два семінаристи вирушили на бричці в дорогу. Ось як описує

те, що трапилося очевидець отець Маслей: «Відїхавши 2–3 кілометри від села, ми помітили, що на нас насувається велика вантажна машина «Студебекер». Владика, як завжди, мовився на вервиці. Ми сиділи задом до напрямку руху і все бачили. Ледве встигли вигукнути, як у той момент автомобіль, спускаючись із гори, на повній швидкості наїхав на нас. Коляска від удару перетворилася на купу трісок. Помітивши, що ми живі, нападники підбігли до нас і почали бити різними металевими предметами». На щастя, на дорозі виїхало поштове авто. Щоби їх не впізнали, кадебісти втекли.

Поштовики ж відвезли постраждалих одразу до мукачівської лікарні. У Теодора Ромжі були два переломи щелепи. Вціліли лише сім зубів, які до того ж хиталися. Була пошкоджена нога і численні рани на тілі вже від ударів нападників. Більше постраждав отець Бачинський. Можливо, його, як старшого за віком, убивці сприйняли за єпископа. Він мав тріщину черепа і численні переломи. Судоплатов зізнається, що напад на Ромжу був підготовлений погано: внаслідок організованої автомобільної аварії єпископ був лише поранений.

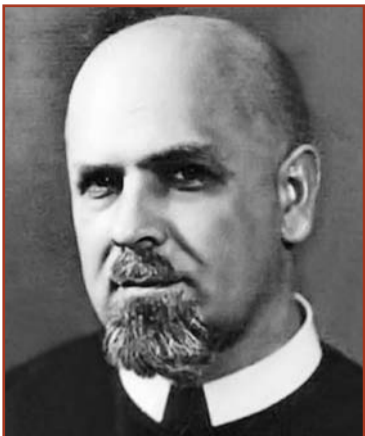
Біля єпископа цілодобово чергували черниці-василіянки, які працювали сестричками. Здоров'я його покращувалося. Щоб провести спецоперацію, у лікарню терміново приймається медсестра – агент місцевих органів безпеки. Але монахині невідступно сидять у палаті і стережуть єпископа. Під час нічного обходу 1 листопада головний лікар Бергман наказує їм слідувати за ним. Коли за кілька хвилин вони повернулися, єпископ уже помирає. Як зізнається Судоплатов, Ромжу було вбито уколом з отрутою кураре. Останніми його словами були: «О, Ісусе!»

Олександр Гаврош,
Тижень.іа

[З літопису християнської України]

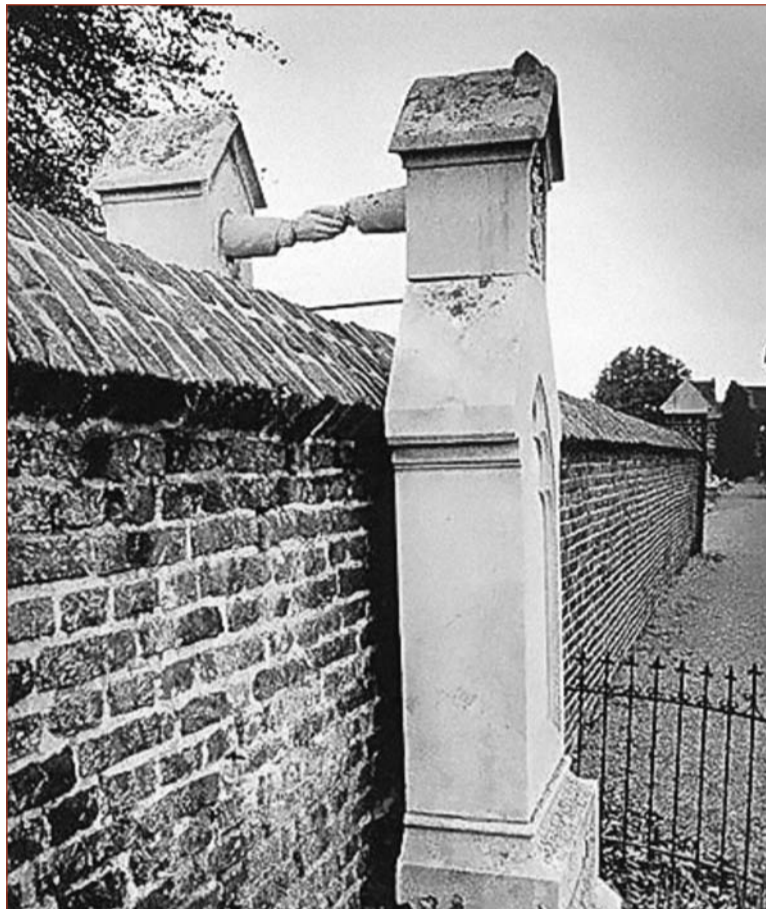

РІК 1054 В ІСТОРІЇ ХРИСТОВОЇ ЦЕРКВИ

В новіших часах таким роком є рік 1517, тобто публічний виступ Мартина Лютера в Німеччині, від якого починається цілий протестантський рух на півночі Європи. В середній добі історії такою датою є рік 1054, який розірвав Христову Церкву на дві частини: Східну і Західну. Цей рік не так важливий самими подіями, які в ньому збулися, як радше тими наслідками, які виплинули з цих подій. Бо, з одного боку, цей розрив мав свою довгостолітню підготовку, а, з другого боку, він не був цілком обмежений тільки до того одного року. Це дата символічна, і її не могли анулювати пізніші спроби поєднання, ані навіть тимчасові чи якісь місцеві триваліші успіхи, як наприклад, Флорентійське чи Берестейське порозуміння. Не без хосену буде приглянутися тим загальним подіям у Церкві 1054 року, щоб згодом простежити його наслідки і на Українських Землях. Раніш ніж приступати нам до Києва, приглянемося сьогодні подіям у Константинополі і в Римі.

Рік 1054 у Візантії. Головні події, що їх символізує рік 1054, збулися в Константинополі, тобто Візантії. На імперському троні сидів тоді Константин IX Мономах, любитель науки, мистецтв, але й вигідного життя. Його володіння було огрожене від сходу арабським і турецьким світом, від заходу – північними норманами-варягами та змаганнями з Римським Німецьким Цісарством. Його особиста вдача та політичні обставини попихали його до мирового ладнання спорів й забезпечення своєї держави від заходу, щоб подати відсіч натискові сходу. Вузловим звеном у цьому ділі був Римський Архидієц, Глава християнського Заходу. Тому Константин був прихильний християнському Римові й духовному наближенню до нього і мировому співжиттю. Та, на жаль, Константин не був виключним володарем умів у Візантії. На патріаршому царгородському престолі в тому часі (1043–1059) сидів Михайло I Керулярій, мало інтелігентний, але честилібний представник тодішнього візантійського духовенства, і мав навіть якісь нароки на імпері-

Могили чоловіка і дружини на голландському цвинтарі, поділеному між католиками і протестантами. В людей, як правило, присутнє прагнення єдності, проте на заваді стоять прижиттєві амбіції та розбурхана гордовитість. (А. Ф.)

яльну владу, як говорили сучасники. Свій нахил до влади і впливу на маси, з площини політичної він переніс у церковну, використовуючи давні суперечки церковного і культурного антагонізму між Візантією і Римом. Місцем перших ударів стала південна Італія та Сицилія, тодішня політична візантійська колонія. Цей з природи мішаний простір, і культурно і політично, він хотів зробити чисто візантійським церковним простором. Звідси прийшло до різних протилатинських заряджень, осуджуваних на тому просторі імператором та його намісником – Аргіром, який взяв в оборону латинян. Щоб підбудувати свою силову акцію також ідеологічно, і в ширших колах, Керулярій організує широку проповідничу й літературну кампанію проти «єретичного» Риму. Появляються письма і листи в яких йде наступ на окремішності латинського обряду і культури. Сам він зготовляє так звану «Паноплію проти латинян». Охридський єпископ Лев пише послання до одного з єпископів південної Італії, в якому розглядає «єресь» Риму давнішої дати та додає ще й свої, нові. Послання викликає велику сенсацію і напруження. Ще тяжчі наслідки мали ці письма в самім таки Константинополі, де розагітована товпа кидається руйнувати та безчестити латинські монастирі й храми.

Щоб буцімто успокоїти розярені уми, Керулярій забороняє виконання латинського обряду в столиці, спираючись на сфанатизовані маси і нижче духовенство. Діялось воно проти імператорських і вищих кіл, які не бажали суперечки з Римом, а тим більше – розриву. Така була ситуація в Константинополі в першій половині 1054-го року. Була вона в стадії недалекого вибуху, але такого, що мусів викликати реакцію і в Римі. До удару прийшло в липні того ж 1054-го року.

Рік 1054 у Римі. – Західна римська Церква в першій половині XI століття мала свої тяжкі журби політично-церковного і чисто релігійно-церковного характеру. Світська державна влада, силою феодалної системи, прибрала в руки і церковну єрархію, використовуючи її навіть для своїх політичних цілей, з усіма наслідками: перекупство, занепад клиру та моралі. Але коло половини того ж століття, проти цих надужит і лихоліття повстали шокращі уми, і наростає реакція та зворот до обнови християнської праведности серед духовенства, єрархії і народу. Офіційно реформу розпочинає новий Римський Архидієц – папа Лев IX, що по своєму виборі прибуває з північної Європи пішки до Риму і тут, по його виборі і з боку римського народу, погоджується прийняти цей тяжкий уряд і розпочинає

Історія Христової Церкви має декілька дат, які визначають її епохи. До таких дат, наприклад, належить рік 313 у давнині, тобто рік т.зв. Медіоланського Указу, яким було дано публічну свободу Церкві в Римській Імперії та прийнято християнство як державну релігію.

похід проти надужит і зловживань на вершинах і на низах. При собі має молодого ченця Гільдебранда, майбутнього папу Григорія VII. Цілим рядом помісних соборів під проводом папи було усунено багато надужит і повернено лад. Дехто скрився і за плечі світської влади, проте реформа йшла вперед. Іншою загрозою для архиєрейства Льва IX і його оновлення Церкви була норманська (варяжська) загроза з Півдня Італії, де вони оселилися під проводом Роберта Гвіскара. В усуненні тієї норманської загрози були заінтересовані і Папа, і римський імператор Генріх II, і візантійський імператор Константин IX. Та не було єдності і порозуміння, тож Папа почав діяти на власну руку. Він виступив у червні 1053 року проти норман та, не встигши об'єднати свої сили з візантійським військом Аргіроса, був переможений і взятий у полон. Нормани повелися з ним добре і навіть старалися позискати його для себе. Коли Лев IX сидів в Беневенті в норманському полоні, в Константинополі юрба грабувала латинські церкви й монастирі, а патріарший синкел топтав навіть Святі Тайни, освячені на неквашеному хлібі, за латинським звичаєм. Та не зважаючи на це, і з боку Папи, і з боку візантійського імператора була зроблена ще таки того 1054 року останна спроба дійти до порозуміння, з уваги і на небезпеку від норманів.

На попередні запрошення з боку Імператора, Лев IX висилає своє посольство до Константинополя, в особі кардинала Гумберта, канцлера Фрідріха, пізнішого папи Степана X, й амальфійського єпископа – Петра. Та кілька днів по відході посольства, дня 19 квітня 1054 р., папа Лев помер, про що посольство, відай, таки довгий час не мало вістки. В червні-липні 1054 року протиримська акція, очолена Керулярієм, та римська протиреакція, очолена палким і неуступливим кардиналом Умбертом, зударилася на тісному просторі візантійської столиці. За Керулярієм стояли розагітовані маси народу, за Умбертом – імператор Константин і вищі політичні верстви. Мирне поладнання

і порозуміння не вдалося. Письмове викладення спірних пунктів залишилося безвслідним. Керулярій змагав до розриву, а Умберт не був схильний до поступок чи відкладання справи на пізніше, коли уми заспокояться. І тому, дня 16 липня 1054 р., коли Керулярій заборонив папським посланцям служити Літургію в Константинополі, папське посольство, виготовивши відповідний документ церковної клятви і осуду проти надужит Керулярія, ввійшло в храм св. Софії та склало його привселюдно на престолі й, обтрясаши порох сандалів, – при битком набитому храмі – вийшло з нього і залишило Константинопіль. Та в околицях Селімбрії дігнали папських послів посли імператора Константина і старалися нав'язати нові переговори. Але в міжчасі у столиці Керулярій і його прихильники розпалюють до кипіння народні пристрасті, і посли остаточно від'їжджають, як дехто каже, – в напрямі Києва. Тим часом Керулярій спалює документ церковної клятви, киненої на нього, і, в свою чергу, виклинає західну латинську Церкву, відсуджуючи її обрядові різниці, як єресь. З цим почалася сумна історія, яка триває донині: розділ Церкви на Західну і Східну, візантійську і римську. І хоча до цих подій 1054 року, може, і не прикладали тоді більшої уваги, та хоч згодом і сам Керулярій був засланий імператором Ісааком Комненом за посягання на державну владу і він помер таки на вигнанні в 1059 році, – то глибока рана на тілі Церкви Христової щораз то більше роз'ятрювалася та й до сьогодні вже більше не загоїлася.

І щойно в наші часи, тобто дня 7 грудня 1965 року, при закінченні Ватиканського Собору, патріарх Атенатор I Константинопольський і папа Павло VI Римський, на знак взаємного благовоління, анулювали акти 1054 року та постановили вкинути їх в непам'ять і забуття християнського люду, як такі, що не відповідали християнській любові, щоб могли з новим зрозумінням працювати над об'єднанням Церкви Христової на землі.

о. Атанасій Великий, ЧСВВ

До 200-ліття
з дня народження
Тараса Шевченка

СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

▼ **Продовження. Початок на 1 стор.**
Коричневим чорнилом перекреслено слово «полтавський» і біля слова «поклонник» поставлено знак запитання; над «семинарист» написано: «дурень видко». А нижче дописано наступне: «Це б то «поклонник» якої шансонетки. Зле, що пан полтавський семинарист не уміє, або стидається писати по-українському».

II. **Олівцем:** «8-го іюля 1899 года посещал могилу украинского поэта и батька, Тараса Григоровича Шевченка, воспитанник Полтавской духовной Семинарии Дмитрий Мих. Коломийцев. 1899.»
Тим же коричневим чорнилом дописано: «Бідняка! Не уміє цього викласти по-українськи!»

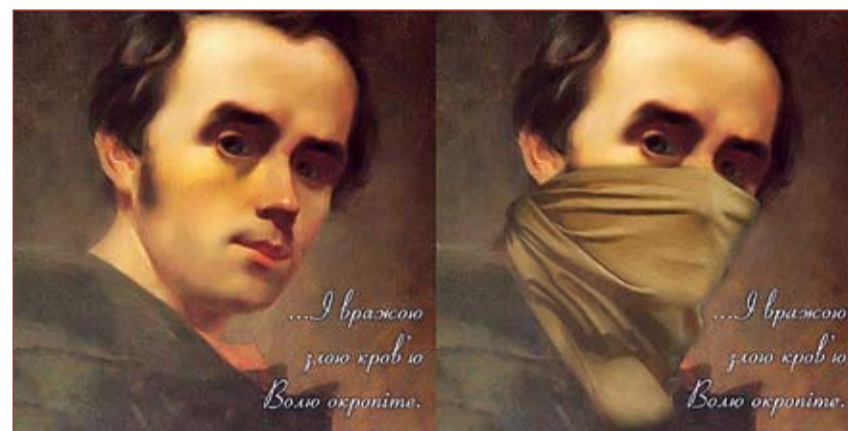
III. «1901 года іюля 21 дня. Посещал могилу Шевченко. Воспит[анник] Пол[тавской] Дух[овной] семинарии поклонник его.» [підпис] Іншою рукою дописано: «Як видко, то у Полтавщині забувають говорити рідною мовою, особливо там, де вона повинна цвісти, в семінарії. Свині полтавські семінаристи, ось що!»

Про непошану до мови говорить і український письменник Гр. Коваленко: «Не шанують тебе ледачі земляки твої, Батьку Тарасе, не вміють і привітати тебе твоею рідною мовою. 1897.VIII».

Через два аркуші автор, який підписався «Полтавець», передав російською мовою свій пригнічений настрій від вигляду могили і продовжив: «передо мною, як истым украинцем, все прочитанное промелькнуло и вспомнилось». Саме оце – «истым украинцем» і обурило того, хто дописав: «Гляньте! Мабуть, нічого нема у світі гіршого, як ті полтавці! Диво мені, що «истые украинцы» не вміють, чи то, пак, встидаються писати своєю мовою. Та ще й Полтавці.[Серпень, 1897 р.]».

Революція 1905 року посіяла зерно надії в душах українців, які виявили бажання вивчати українську мову у школах та університетах. На жаль, усе це залишилося в черговий раз, лише мрією. Жодної української школи не було відкрито в підросійській Україні з 1905 по 1914 роки, погіршився стан української преси, а на провінції в 1907–1912 рр. вона майже не існувала.

Гірко розчарований «українець Онисько Ступак» відвідини могили Шевченка 1905 року 25 липня: «Йдучи до Тарасової могили, я зустрічав пастухів, школярівих ро-

Автор задуму:
Олексій Недождій

ків. Дуже мені хотілось з уст дітей-українців почути нашу рідну Українську мову, якою писаний «Кобзар» Т.Г., але напрасне було моє жадання: на всі мої запитання я получав несенітницю, всі «штокали» і ні один школяр-пастух не сказав по-українськи навіть трьох слів без того, щоб не «штокать». Гірко! В самім пупі України, коло могили великого поета, його діти балакають калічною мовою... Благаю тих, хто має в серці іскру Божу, працювати за рідну, не калічну мову. Треба би вистроїть коло могили Українську школу-гімназію з пансіоном, на зразок тих, що мають в Галичині...»

Недбалість у ставленні до мови вбачає парафіянин у цей же час – ймовірно рік 1906: «Мила пташина рідна мово, Українська мово! Чом твої сини не люблять, не беруть слово...»

А наступний автор в історичному контексті розглядає вже не ставлення українців до мови, а ті історичні реалії, що призвели до її занепаду. Мова є для нього невід'ємною складовою життя українців і запорукою існування держави Україна.

Послідовна політика російського уряду щодо вилучення української мови із шкільництва й громадянського життя з 1905 по 1914 роки не сприяла її розвитку і популяризації. Українці це усвідомлюють і говорять про це. Поезією Тараса Шевченка «І день іде, і ніч іде» розпочинає своє звернення до «любого, щирого товариша, вчителя» Ярина Д. 25 серпня 1908 р. і продовжує: «Багацько чому навчив ти мене, навчив нас, Тарасе. Ти навчив нас любити Україну, любить «чоловіка» – того сірого, голодного селянина, котрим гнушаються всі. Гроші, з-за грошей живем ми. Боже мій милий! Ми ідем на курси, кінчаем, а тоді, тоді заробляем гроші. Ми не знаєм своєї рідної мови, ми пишем та балакаем по Вкраїнські неначе які німці. Тарасе, ти любив Україну – п'ятдесят

заці. Війна з більшовиками 1919–21 рр. призводить до масової еміграції освіченої інтелігенції. Українство в черговий раз постає перед ви-

запасу слів, якими б можна було передати всі ті почуття, які охоплюють душу кожного українця, якому вперше доводиться одвідати цю святу могилу. Тому лише журна схиляю голову перед нею, перед цією могилою нашого генія і з тим почуттям, яке в мене лишилося, я йтиму вперед, виконуючи його заповіти».

На тлі загального начебто благополуччя у справі реалізації політики радянської влади щодо української мови, бачимо запис, який свідчить про національний розбрат, про почуття національної ущемленості автора саме через мову. Йому прикро, але він не втрачає віри і надії на поліпшення. «Коли «рідна мати» усміхнеться, заплакана, коли дійсно ми обнімемося, як діти одної матері? А ти нас кликав до цього. Вже на 9 році, коли таки і наша «мужицька» мова одержала права рівності, ми ще й досі покепкуємо і мовою і тою сірою, що весь час носила і носить її як символ, що ми є, ми живі. Не будемо клястися, не будемо ба хвально вихвалити себе, що от мов ми виконали твої заповіти, а будемо мовчки братися за чорну роботу, бо робота є кожному в своїй ділянці. Піднесення культурності, добробуту та української і людської свідомості між нами буде початком виконання великих заповітів славетного борця і мученика за волю Вкраїни. Залізничник Південної Зал[ізниці] [13 серпня 1926 р.]»

Проаналізовані нами записи 1897, 1899, 1901, 1905, 1906, 1918, 1912, 1924–1926 років свідчать про ставлення українців до батьківської мови на тлі змін суспільного життя. Суспільною основою української мови в цей час є селяни (найбільша частина), вчителі та представники культури і мистецтва. Як виняток – один робітник. Їхні записи ілюструють вплив суспільних змін на свідомість українців. Западалива політика Росії, царської і радянської, у справі збереження монополії російської мови, як запоруки єдності, неподільності імперії, не знищила остаточно розуміння важливості для українців рідної мови та бажання її вивчити і виборювати її право на престиж, право «стати засобом вищої освіти».

Недовготривалі періоди сприяння для розвитку української мови у 1917–1918, 1925 роках сколихнуть емоції українців і знайдуть зустрічну підтримку у процесах українізації.

**Світлана Брижницька,
журнал «Українознавство»**

бором: «Невже й тепер хто несуть знову // Вбити хоче нашу мову. // Невже знову не будем вільні, // Страждати будем як божевільні? // Ні, боронитись будем до кінця, // Щоб здобути нам вінця, // Вінця того, що батько наш Кобзар співав // І сляво світа відкривав.» Член капели Укр. Нар. Андрій Деньга, прибув з Черкас 6-го червня 1921 р.

З 23 липня 1923 р. Рада Народних Комісарів проголошує початок політики українізації. Але реалізація її почалася лише у квітні 1925 р. Тому у 1924 р. 23 серпня і запише «твій земляк з с. Керелівки на Звенигородщині» гіркі слова про ставлення до української мови, розпочавши роздуми перефразованими рядками з поезії Т. Шевченка «І мертвим, і живим...»: *Учітеся брати мої! // Думайте, читайте, // Чужого навчайте... // Там не говорять по-французьки // Не тільки значні, а й лакеї. // Але «країнці» всі мови знають // Крім своєї... // Десять далеко є країна // Пишна, вільна, щастям горда, // І кожен там шукає щастя комуніста-держиморди. // В тій країні люблять волю. // Всяк шука її по змозі, // О, Тарасе, Тарасе, за що ти страждав?»*

З літа 1925 р., офіційно, розгорнулася широка робота комуністичної партії в галузі українізації суспільства на усіх щаблях. Тому зрозумілий настрій автора двох малюнків, а саме – портретів Тараса Шевченка та Івана Ядловського (доглядача могили), який з запалом і оптимізмом вигукне: «Вперед, до відродження української мови [!]».

А вже на річницю українізації – 5 червня 1926 р. добродій, що підписався прізвищем «Берберич» рішуче підкреслює велич української мови. Тим самим відкидаючи тогочасний стереотип про нижчий ступінь розвитку української мови, який хоч офіційно і не поширювався, але існував. «Ні одна мова, що існує на земній кулі, не має такого

літ ще не минуло, як був ти на цім місці, ходив, балакав – і зараз неначе живий стоїш ти перед мене. І тяжко, чудно – серце завдає жалю і усміхається... чого. Ось бач; згадуєш тебе – і здається, що не в самотині вже живеш на світі, ...нехай ти вмер, та думки твої вітають проміж нами. Спасибі тобі, Тарасе». Хоч цей запис має стилістично інтимний характер, але в ньому проглядає, що за своїм статусом українська мова не мала престижу соціального.

Відродження політичного життя у березні 1917 р. в підросійській Україні, після зречення Миколи II від престолу, коли Росія стала демократичною республікою, дало можливість поширення української мови. Нею говорять публічно, нею користуються у таких колах недосяжних сферах, як наука, освіта, фінанси, судочинство, військо. З'являються українські курси. Учителка таких перших українських курсів і запише 25 червня 1917 року: «Щиро вдячна тобі, батьку Т. Г. Шевченку, за твою працю. Христя Шевченко».

Як стверджує Юрій Шевельов, саме у 1917–21 роках, вперше за такий довгий термін – два століття – українська мова зазнала разючих змін. Нею послуговується сільська і центральна адміністрація. Хоч стан мови був ще хиткий, бо міська адміністрація та думи, містечкові ради депутатів, вживають мову російську, та це був значний поступ. Але непевне становище самої української держави не давало можливості стати українській мові фактом природним, визначеним і завоювати право бути такою, принаймні, якщо не назавжди, то надовго. Безмежна відданість звучить у коротенькій фразі, записаній у 1918 р.: «Буду щадить [берегти, шанувати. – Б.С.] твою мову до гроба».

За Директорії гальмується розпочатий попередніми урядами – Центральною Радою та гетьманською українською державою – процес україні-

Київ, 25 січня 2014. С-на: ddp

МАЙДАН – БОЖА ВКАЗІВКА НА ТЕ, ЯКИМ МАЄ БУТИ СУСПІЛЬСТВО?

Теперішній Майдан показав себе і Божим знаком, і Божим ділом. Майдан став Божим знаком для нашого суспільства. І чи не найголовніший аспект цього Божого знаку надзвичайно влучно окреслив владика Венедикт, єпископ-помічник Львівський: «Здається мені, що цією ситуацією Бог каже нам: «Сто! Так більше не можна! Ви мусите змінитися, змінити свою поведінку, бо інакше пропадете». І саме Бог, на моє глибоке переконання, має відповідь на цю ситуацію. Ми ж у свою чергу покликані цю відповідь шукати».

Саме ситуація українського суспільства, роз'яченого корупцією, беззаконням, насиллям, стала безпосередньою, зовнішньою, помітною для нашого ока причиною майданного вибуху. І, на мою скромну думку, в основі усього цього лежить типово пострадянська суспільна хвороба – безвідповідальність.

Майдан почав витворювати якісно нову парадигму – парадигму відповідального суспільства. Він не функціонує за принципами радянської рознарядки, а за тими принципами, які в реальності лежать в основі католицького розуміння того, як будувати найсправедливіше суспільство – принципами солідарності й субсидіарності.

Саме ці два принципи, солідарність – «один за всіх і всі за одного», та субсидіарність – «відповідально вершу те що можемо, а організація мені допомагає тоді, коли я не можу вершити те, що мав би», і функціонує уся розлога структура Майдану: від організації служби охорони здоров'я до загонів Самооборони.

Тобто, Майдан став своєрідною лабораторією, де випробовування різних методів самоорганізації суспільства уже дало свої перші результати, показавши не теоретично, а на практиці, що суспільство, збудоване на фундаменті солідарності й субсидіарності є найбільш ефективним і добре підходить для нашого народного життя.

Іншим моментом, який вочевидь потішив одних, а засмутив інших, є той, що Майдан на практиці показав: збудувати в Україні здорове суспільство без активної присутності в ньому Церкви не реально. В Україні просто не можливо збудувати більш праведне суспільство, застосовуючи принципи західного ліберального секуляризму. Євромайдан, який до 30 листопада 2013 року через зуби, з великою неохотою ставився до присутності кліри, після трагічних подій у ніч на 30 листопада кардинально поміняв своє ставлення, перетворившись з майдану, який заради толерантності відкидає молитву, на Майдан, що молиться.

Ще одним виміром, який в українському суспільстві, що усе ще тяжить до тоталітарного накидання однієї завідомо правильної ідеології, проголошуючи

усіх незгідних, якщо не ворогами народу, то ворогами прогресу, стала дивовижна, як на наші обставини, толерантність, яка об'єднала широкий загал, поєднуючи людей найширшої палітри політичних поглядів у один живий суспільний організм.

Це не толерантність накинута законодавчо законами, не толерантність вибудована на принципах толерантності заради самої толерантності. Це реальна толерантність, вибудована на повазі до людини як особи.

У цій атмосфері толерантності стало можливим явище, яке раніше було присутнє в українському суспільстві у далеко меншій, завуальованій формі – реальний, а не кабінетно-інтернетний екуменізм. Безплідні балачки, рясно приправлені замудрими словечками із богословського лексикону, які не сприймав народ Божий, просто зникли, надаючи місце реальному молитовному єднанню християн України.

УГКЦ, РКЦ, УПЦ КП, УАПЦ та більшість великих протестантських об'єднань однозначно підтримали народ, спільність їхньої позиції та молитовне єднання уже зробили багато більше для реального зближення їхніх вірних, аніж було зроблено в усі роки української самостійності до тепер. До певної міри очікуваним неприємним дисонансом у цьому хорі стали голоси деяких служителів УПЦ МП та доволі двозначна позиція її проводу. Виглядає на те, що цю конфесію роздирають внутрішні протиріччя між московським імперським насліддям та українською реальністю, між вірністю режиму, який прихильно до неї ставиться, і вірністю народу, серед якого вона провадить свою діяльність.

Проте позиція греко-католицького, римо-католицького єпископатів, позиція єпископату Київського Патріархату однозначно є на боці народу, який одночасно і чинить збір Божого люду в Україні. Це не є політична позиція, це є позиція душпастирів, які дійсно є вірними вчення Христа і вірні стадові, яке Христос доручив їм пасти. Така позиція душпастирів, їхня активна оборона прав власного стада, їхня активна присутність на Майдані, як ніщо дотепер сприяла реальному єднанню розділених дітей Божих в одній молитві до Небесного Отця.

І на міжрелігійному плані Майдан також приніс гідні плоди. Присутність юдеїв та мусульман –

великих релігійних меншин України, позиція Вааду України (асоціація єврейських організацій – Ред.) та позиція Духовного Управління Мусульман України дає яскравий приклад реальної, а не декларативної міжрелігійної толерантності в суспільстві.

На фоні цього оскаженіла українофобія, дикий антисемітизм, ксенофобія, антикатолицизм сил, на які опирається режим, фактично, саме завдячуючи Майдану, показали маргіальність та антисуспільність цих явищ та їхню ворожість і шкідливість для нормального розвитку нашого суспільства.

Отож уже зараз можемо сказати, що Майдан, ставши лабораторією суспільства, дав чіткі результати: він показав, яким би мало бути українське суспільство, до чого воно б мало рухатись.

Можливо, хтось очікував від Майдану швидкого і безболісного вирішення ситуації в країні, але цього не сталося. Певна частина людей очікувала, що опозиція усе вирішить, але і цього не сталося. Велика частина людей очікувала, що Майдан зродить якогось унікального, нового Вождя, піддавшись на спокусу чергового месіанізму, але і цього не сталося.

Майдан – Божий знак і Боже діло – зродив реальність самоорганізації суспільства. Його організаційними породженнями не стали ні Народна Рада, ні ВО «Майдан». Він зродив силу, яка, дійсно, може стати основою нового суспільства – Самооборону. У контексті усього, що відбувається на Майдані, біля нього і довкола нього, Самооборона уже виявила себе як сила, здатна захистити основи суспільного буття нашого народу. Вона взяла те, що Майдан випробував як підвалини суспільної самоорганізації: солідарність, субсидіарність, здорову прив'язку до християнських принципів, толерантність, і втілила у хоча ще молоді, проте уже досить ефективну структуру.

У цьому контексті Самооборона стала своєрідною квінтесенцією Майдану, а тим самим і продовженням та реалізацією знаковості Майдану. Хвороблива реакція режиму на її створення й діяльність це підтверджують. Тому відважився б висунути тезу про те, що Самооборона, як концентрат Майдану, є також для усіх нас Божим знаком і Божою дією. І саме як така вона потребує нашої відповіді.

о. Орест-Дмитро Вільчинський, «Католицький Оглядач»

КРАЩЕ ОГОЛОСИТИ ДЕФОЛТ, НІЖ ПРОСИТИ ГРОШЕЙ В ПУТІНА (РОЗМОВА З ОЛЕКСАНДРОМ ПАСХАВЕРОМ, ПРЕЗИДЕНТОМ ЦЕНТРУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ)

Крім заборгованості за газ, наша держава повинна ще виплатити МВФ близько одного мільярда доларів. Тобто, в надзвичайно короткі терміни потрібно виплатити \$4,5 млрд. При цьому рейтинг України до переддефолтного, а резерви Нацбанку через

ситуацію на валютному ринку зменшились до \$17,8 млрд. (з них ліквідних – \$8 млрд.). Чим ця ситуація загрожує, і де можна знайти гроші?

Олександр Пасхавер: Дефолт справді зараз близький як ніколи. Ми чомусь налякали людей і вимовляємо слово «дефолт» майже як «вибух сонця». Але ж ви пам'ятаєте,

у 1998 році був дефолт у Росії. Правда, одразу після цього прем'єр пішов у відставку.

Тобто, нічого страшного у дефолті немає?

О. Пасхавер: Дефолт не є катастрофою, але це ганьба! Уявіть собі, що ви приходите до своїх приятелів, які вам позичали гроші, і кажете: «Хлопці, я не можу вам заплатити». І повертаєте їм по 50%

від позиченого. Ви посваритеся, вам не будуть вірити далі, не будуть давати в борг. Дефолт – це ганьба, але не кінець життя. Навпаки, країна навіть швидше оновлюється.

Чи є якась альтернатива дефолту в цій ситуації?

О. Пасхавер: Я не знаю. Навіть не уявляю собі, де можна зараз взяти гроші. Ми тепер в такому положенні,

С-на: Zik.ua

що нам хіба просити у когось, під якісь принизливі політичні умови. Але це – у того ж Путіна. Я, звісно, ніколи не керував державою, але з моєї точки зору – краще вже оголосити дефолт.

Подано за: Еспресо.TV

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потреби скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5